

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Румяна Лазарова Каракостова, ИИИЗк.БАН, професионално направление 8.3
„Музикално и танцово изкуство“

относно дисертацията на тема: **„Иновативен метод за преподаване на музика
в музикално-театралната програма на Tshwane University of Technology – ЮАР“**

*за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по специалността
„Музикознание и музикално изкуство“, професионално направление 8.3 „Музикално и
танцово изкуство“*

на **Ростислава Викторовна Пашкевич, докторант на самостоятелна подготовка в
докторска програма „Музика“, НБУ**

Представеният за защита дисертационен труд /в обем 114 с., с приложени 9 учебни пособия и списък на цитираната литература от 87 заглавия (4 на кирилица и 83 на латиница)/ на тема: „Иновативен метод за преподаване на музика в музикално-театралната програма на Tshwane University of Technology – ЮАР“ от докторантката на самостоятелна подготовка Ростислава Пашкевич, с научен ръководител проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н., в основната си текстова част е изрядно структуриран – **Увод, Четири глави, Заключение** и надлежно систематизирани **Приноси**. Текстът респектира преди всичко с приносния характер на дисертационната проблематика – иновативна за българското музикознание и безспорно актуална спрямо радикалните визии на комплексното образование в днешния глобалистичен свят. Както и с представения творчески резултат на разработката – успешната световна премиера на първия в жанра **реге мюзикъл „King inna de Jungle“** (с приложен към дисертацията DVD материал от последното шоу). Още по-убедителна е мотивацията на докторантката за самия избор на темата, която в действителност е авторефлексия на творческите ѝ амбиции и преподавателския ѝ опит /от последните близо две десетилетия/ с неизчерпаем стремеж към разширяване на областите в обучителния процес и непрекъснато обновяване на методиката в преподаването на музика в *Департамента по сценични изкуства на Факултета по изкуствата* в една от най-мащабните и авторитетни учебни институции на южноафриканската столица Претория – *Технологичният Университет Тсуане (ТУТ)*. Разбира се, чест прави и на Департамент „Музика“ при НБУ, че успява да привлече в докторската си програма поредния талантлив български музикант /с множество престижни изпълнителски награди/ и с доказано успешна творческа и педагогическа реализация в коренно различен от европейските културни традиции мултиетнически район на света – с все още трудно преодолима, наследена от апартейда идеологическа, социално нравствена и културно просветна обремененост.

Предвид изтъкнатите обстоятелства от творческото CV на докторантката, прецизно формулираните в **Увода** на нейната дисертация: **обект, предмет, задачи и изследователски подходи**, са непосредствено съобразени не само с базовите условия, образователните традиции и перспективната университетска стратегия на ТУТ, и приоритетно – с уникалната за ЮАР учебна *Програма по музикален театър*, но и с конкретната социално политическа ситуация в страната, които независимо от официалната англоезична среда, са основно насочени към африканизация и задължителна проява на етнически-расова толерантност от страна на преподавателите към разнородната и в преобладаващото си мнозинство музикално неподготвена, и най-вече нотно неграмотна /след 18-годишна възраст!/ студентска аудитория. Паралелното проучване на учебните програми по музикален театър на утвърдени американски университети с дългогодишни преподавателски традиции и с най-висок рейтинг за професионалната реализация на завършилите /като университетите в Бол Стейт, Оклахома, Ню Йорк, и особено на Университета в Мичиган/ безпогрешно ориентират докторантката в разработването на иновативен експериментален модел /с преподаване на пиано от втората година и с включване на мюзикъл репертоар/ и за учебната *Програма по музикален театър* в ТУТ, както и на необходимите *9 авторски учебни помагала* /с интегрирано специфични – спрямо нуждите на обучаваните, методики/ за цялостното тригодишно системно обучение по програмата на непрекъснато нарастващия брой африкански студенти. А в последствие /от 2014 г./, именно натрупаният с годините личен преподавателски опит се превръща и в своеобразен *емпиричен изследователски материал* на настоящата докторска дисертация – първа по рода си и с основополагащ педагогически принос „върху значението на образованието по музика като основа в Програмата по музикален театър в ТУТ“ /Автореферат, с. 7/.

Въвеждащата в изследователската проблематика **Първа глава** на труда проследява исторически установените системи на музикално обучение в ЮАР /етносната *Банту* и нормативно наложената във всички английски колонии нотно ограмотяваща система *Topic sol-fa* – за преподаване на хорово пеене/ от най-ранната епоха на евангелистките мисионери, на холандската и английската колонизация на местното чернокожо население и борбата му срещу дискриминиращите образователни закони на апартейда – до съвременността. В така очертания сложен исторически контекст, докторантката логично акцентира върху основните стилови характеристики на южноафриканската /традиционно импровизационна и предимно вокална/ музика – и до днес обяснимо хибридна, „в резултат на смесването на местните музикални идеи и форми с тези, внесени отвън“ /Дисертация, с. 18/.

Като изцяло приноси обаче ще открие **Втора и Трета глава** от дисертацията, които са център на научната разработка и с необходимата коректна аналитична дистанция детайлно представят, съответно: съдържанието на **Програмата по музикален театър и курсът „Музика“**, и същността на авторския **Иновативен метод** на преподаване в *Департамента по сценични изкуства* на южноафриканския *Технологичен Университет Тсуане*.

Изведените във **Втора глава** като *основни/фундаментални цели на курса „Музика“ в Програмата по музикален театър* /„музикална нотация, писане и четене на музикалните знаци, ансамблова, дуетна и стилова подготовка в областта на Музикалния театър ... свързано със запознаване на студентите с основните музикални понятия и с важни практическо-изпълнителски проблеми“ – Дисертация, с. 29/ са в решаващата си степен компенсаторно наваксващи спрямо изначалната музикална неграмотност на повечето от африканските студенти и индиректно свидетелстват за неимоверните педагогически усилия, както и за изключителната посветеност на Ростислава Пашкевич като автор на курса от университетската Програма по музикален театър. Същевременно, оценен през авторефлексивната аналитична призма на дисертационния труд – „курсът има многоаспектен и интердисциплинарен характер“ /бих добавила и *свърхинтензивен* – при учебна година от общо 30 седмици, в т. ч. и провеждане на изпитните сесии за студентите, както и на подготовката за ежегодните сценични постановки на мюзикъли/, което пряко кореспондира и с уникалната му структура: „от три основни части – теория на музиката с практическо приложение, ансамблова и дуетна подготовка... като водещата цел е реализацията на кадрите в индустрията на Музикалния театър, както и актуалността на преподавания материал“ /пак там/. И неслучайно авторската селекция на мюзикълния репертоар /впечатляващ е самият списък от въведените в Програмата общо 36 хитови заглавия!/ е мениджърски ориентирана към най-проспериращите в шоу индустрията продукции на Бродуей и Уест Енд. Не на последно място следва да отбележа и акуратното описание /с необходимите пояснителни бележки на докторантката/ и на трите учебни нива – съответстващи на трите учебни години от курса „Музика“, предвидени в Програмата по музикален театър на ТУТ: „базисно (първа година), междинно (втора година) и специализирано (трета година)“, чрез които се проследяват и „различни форми на обучение – теоретични и практически лекции, презентации и тестове“ /Автореферат, с. 12/.

Естествено, най-надеждният инструмент за успешното функциониране на така представения университетски курс „Музика“, е публикуването и на първите 9 специално предназначени за него учебници /абсурдно отсъстващи в досегашната 30-годишна образователна практика на Програмата по музикален театър в ТУТ!/, които са разработени по официално утвърден авторски **Иновативен метод** за системно музикално оgramотяване и професионална музикално-театрална подготовка на студентите – изчерпателно аргументиран от докторантката и графично онагледен /с поредица кръгови диаграми и схеми за всяко учебно ниво/ в следващата **Трета глава** на дисертационния труд. Експериментално гъвкав и практически насочен към базисното ниво на безпрепятствено четене на музикален /певчески/ текст и на ненасилствено поддържане интереса на студентите към музикалната теория чрез специално подбран мюзикълнен репертоар /за ансамблова и дуетна подготовка – според въведената от докторантката терминология/, **Методът** постъпенно надгражда техническата сложност на усвояваните изпълнителски умения като включва и „ползването на инструмент при запознаването с музикалния материал“ /в междинното ниво през втората година от обучението/, а в специализираното

ниво през третата година се прибавя “солфежиране и ритмизация“ /Дисертация, с. 74/, паралелно с професионалното овладяване на комплекса от изпълнителски техники и сценична конкурентноспособност – по образец на водещите в индустрията мюзикълни продукции. Нещо повече! – рефлексивното му аналитично осмисляне в настоящия дисертационен текст води и до по-строгата му научна квалификация: „Музикалнообразователният метод е учебен подход, който има: 1) идентифицируема основна философия или набор от принципи; 2) уеднаквено педагогическо тяло, което е уникално за него с добре дефинирана практика; 3) цели и задачи, достойни за постижение; и 4) образователни принципи.“ /Дисертация, с. 75/.

Резюмирайки резултатите от прилагането на **Иновативния метод**, както и от интегралната системна преподавателска концепция на **курса „Музика“**, не мога да пропусна и най-убедителното доказателство за водещата позиция на **образователната Програма по музикален театър** в южноафриканския *Технологичен Университет Тсуане* – 100-процентовата реализация на всички успешно дипломирани студенти, както и феноменалният /за националната култура на пост-апартейда и творческото самосъзнание на южноафриканците/ успех на световната премиера на първия *реге мюзикъл* “*King inna de Jungle*” /„Кралят на джунглата“/.

Специалното място, отделено на *реге мюзикъла* “*King inna de Jungle*” /„Кралят на джунглата“/ в последната **Четвърта глава** от дисертацията, безспорно се дължи на оригиналната му, специфично национална идея с дълбоко патриотично послание – възникнала след директно телевизионно предаване с участието на Карлос Джейджей, „бащата“ на протестната южноафриканска *Реге* музика, както и превръщането на самата идея /по думите на докторантката/ в „едно интересно начало за либрето и един прекрасен проект за обучение на студентите от Tshwane University of Technology, Програмата по музикален театър“ /Дисертация, с. 85/.

Заклучението на труда обобщава съдържанието и смисъла на анализираната основна педагогическа проблематика, в съответствие и с поставените в Увода на дисертацията изследователски задачи и предварително набелязаните методологични подходи. Изтъкнати са и впечатляващите практически резултати, въз основа на които са формулирани и **Приносите на дисертационния труд**, отразили и художественотворческата дейност на докторантката.

Критичните ми бележки към представения дисертационен текст – подготвен и написан на родния за докторантката *български език*, имат по-скоро уточняващо коректорски характер и биха били полезни при една окончателна редакция с оглед на възможното му издаване: 1. По отношение на ползвания в дисертацията понятийно-терминологичен апарат, следва да се направи задължителната уговорка, че той е директно заимстван от англезичната литература и по тази причина основен термин за жанрово обозначение като „Музикален театър“ /който в българското музиковедие се употребява в категориален смисъл и включва всички традиционни музикално сценични жанрове в тяхната историческа

йерархия: *опера, балет, оперета, мюзикъл*/ фактически не съответства на англоезичното понятие *Musical Theater* – в смисловото му подразбиране на *Театър за мюзикъл/Мюзикълен театър*. 2. От специално уточнение се нуждае и въведеното от докторантката понятиено разграничение между „ансамблова“ и „дуетна“ подготовка, което не съответства на общоприетото формално разграничение на вокалните партии – *солови, ансамблови и хорови*, в партитурата на всяко музикално сценично произведение. 3. Някои от преводите на български език на отделни заглавия на мюзикъли – включени в репертоарната листа на представения авторски Курс „Музика“ /Втора глава/, са некоректни или несъобразени с получените широка гражданственост български преводи: например, оригиналното заглавие на мюзикъла „In to The Woods“ е преведено смислово неточно, като и по отношение на множественото число – „В гората“, а би следвало да се преведе „Към горите“; популярното „Lion King“ е преведено като „Кралски лъв“, а у нас от години анимационният мюзикъл, излъчван и по БНТ, е известен с превода си „Цар лъв“. 4. Некоректно според мен е и изписването на авторите на *реге мюзикъла* “King inna de Jungle” /Музика – Карлос Джейджей&Ростислава Пашкевич/, при положение, че изрично са посочени ползваните авторски песни на Джейджей от негови издадени авторски албуми. От описанието на самия творчески процес оставам с убеждението, че участието на Ростислава Пашкевич в създаването на мюзикъла се изчерпва с ролята ѝ на автор на идеята за либретото и на Music Collaborator, който е направил подбора на готовия песенен материал, и е съдействал за сценарното му организиране /по примера на jukebox мюзикълите/.

Авторефератът е изготвен според изискванията на ЗРАСРБ и напълно отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

В заключение: Независимо от критичните ми бележки, въз основа на цялостните ми положителни впечатления от научната разработка и най-високите ми оценки за целенасочената и всеотдайна музикално творческа и педагогическа работа на докторантката, ще си позволя да резюмирам: Настоящият дисертационен труд е нагледен пример не само затова *какво целиш* да постигнеш, но и *как можеш* да го постигнеш. Гласувам с „да“ и убедено предлагам на останалите членове от почитаемото **Научно жури** да присъдят на **Ростислава Викторовна Пашкевич** образователната и научна степен „доктор“ по специалността „Музикознание и музикално изкуство“, професионално направление **8.3. „Музикално и танцово изкуство“**.

Подпис:

/проф. д-р Румяна Каракостова/

София, 1 август 2018 г.